

КАФЕДРА ІНТЕРПРЕТОЛОГІЇ ТА АНАЛІЗУ МУЗИКИ

СИЛАБУС

з дисципліни «Гендерні аспекти музичної творчості»

Освітній рівень	Перший (бакалаврський) рівень	Курс	III
Ступінь освіти	Бакалавр	Семестр	5
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	ECTS	3
Спеціальність	025 Музичне мистецтво	Аудиторних годин	32
Освітньо-професійна програма	Оркестрова майстерність	Лекції	
		Семінари	-
		Практичні	32
		Індивідуальні	-
		Самостійна робота	58
		Семестровий контроль	Залік 5

Інформація про викладачів

ПІБ, посада	Цурканенко Ірина Володимирівна, доцент
Профіль викладача	http://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/performing-musicology/interpretation-and-analysis-of-music/Tsurkanenko.pdf ORCID ID 0000-0002-5095-5468
e-mail	itsurkanenko@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни

Силабус навчальної дисципліни «Гендерні аспекти музичної творчості» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра та навчального плану; згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно- накопичувальної системи організації навчання. Силабус визначає обсяг знань здобувачів освіти відповідно до вимог освітньо-професійної програми, алгоритму вивчення дисципліни «Гендерні аспекти музичної творчості»; необхідне методичне забезпечення; складові та технологію оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти.

«Гендерні аспекти музичної творчості» входить до групи дисциплін за вибором здобувачів освіти. Вона покликана сприяти підготовці висококваліфікованих спеціалістів, активно впливати на їхнє професійне формування, розуміння різнорівневих закономірностей, що діють в музиці, має теоретичне та практичне значення для здобувачів освіти всіх музичних спеціальностей, розуміти її тісний зв'язок з педагогічною, методичною, виконавською, лекторською та іншими видами практик. Вона відповідає вимогам сучасної вищої освіти України в закладах мистецького спрямування, характеризується оновленням традиційних (класичних) методів та залученням інноваційних методик удосконалення навчального процесу. У тематичному змісті відбивається сучасний стан вітчизняної та зарубіжної академічної науки про музику.

Метою вивчення дисципліни «Гендерні аспекти музичної творчості» є ознайомлення з гендерною теорією в її мистецько-творчій проєкції. Оволодіння теоретичними знаннями сучасної гуманітаристики поєднується з практичними навичками аналізу артефактів музичної творчості в аспекті гендерної психології. Результатом є збагачення уявлень про виразові можливості музичного мистецтва та різноманіття музичної інтерпретації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти мають **знати**:

- історію та еволюцію гендерної теорії у сучасних умовах інформаційної та культурної глобалізації;
- сутність, значення та роль гендерної теорії у сфері різних гуманітарних наук: філософії, соціології, психології, культурології, мистецтвознавства тощо;
- основний поняттєвий апарат гендерної теорії;
- загальні закономірності дії гендерних установок у сфері соціології, психології з проєкцією на мистецтво;
- особливості та перспективи залучення знань з гендерної теорії до різних видів діяльності музиканта (композиторська, виконавська, наукова, соціологічна, просвітницька) як у процесі, так і у результаті його роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти мають **уміти**:

- користуватися термінологічно-поняттєвим апаратом гендерної теорії під час наукових досліджень у сфері музикознавства;
- розуміти принципи гендерного підходу у процесі сприйняття музичного твору та музичної інтерпретації;
- застосовувати отримані знання про дію гендерних закономірностей у музичній творчості (композиторській, виконавській);
- володіти методикою опису гендерних особливостей музичного твору крізь різні призми (жанрову, стильову, індивідуально-концепційну), а також їхнього врахування для його комплексної характеристики.

Здобуті знання та уміння забезпечують формування таких **компетентностей**, зокрема, **загальних**:

- **ЗК1.** Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- **ЗК2.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- **ЗК3.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- **ЗК4.** Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- **ЗК5.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- **ЗК6.** Навички міжособистісної взаємодії.
- **ЗК7.** Здатність бути критичним і самокритичним.
- **ЗК8.** Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- **ЗК9.** Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК11.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- **ЗК12.** Здатність працювати автономно.
- **ЗК13.** Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- **ЗК14.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- **ЗК15.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

спеціальних (фахових):

- **СК3.** Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
- **СК4.** Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності теорії та практики музичного мистецтва.
- **СК5.** Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення в теорії, історії та методології музичного мистецтва.
- **СК6.** Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- **СК7.** Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання в практичній діяльності.
- **СК9.** Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
- **СК10.** Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
- **СК11.** Здатність оперувати професійною термінологією.
- **СК12.** Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в практичній діяльності.
- **СК13.** Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

- **СК17.** Здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

Програмні результати навчання.

У результаті навчання здобувач освіти повинен:

- **ПРН4.** Аналізувати музичні твори з визначенням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
- **ПРН8.** Демонструвати музично-аналітичні навички під час створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
- **ПРН12.** Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- **ПРН15.** Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.
- **ПРН17.** Демонструвати аргументовані знання щодо особливостей музичних стилів різних епох.

Перелік тем

Тема 1. Гендерна теорія: історія, розвиток, перспективи.

Тема 2. Теорія гендеру у системі сучасної гуманітаристики. Основні терміни та поняття.

Тема 3. Антропологія музики крізь призму гендеру.

Тема 4. Онтологія музичної творчості: композиторсько-виконавський вимір та гендерний підхід.

Тема 5. Музичний твір як структура: рівні прояву гендерних закономірностей.

Тема 6. Риси впливу гендерного світосприйняття на задум та ідею музичного твору.

Тема 7. Зміст музичного твору та його гендерний профіль.

Тема 8. Жанрово-стильові особливості музичного твору та гендерний «підтекст».

Тема 9. Національно-стильові (ментальні) засади музичної культури та можливі гендерні прояви.

Тема 10. Виконання та інтерпретація як основа для творчого пошуку у світлі дії гендерних закономірностей.

Тема 11. Гендерна ідентифікація як складова музично-виконавського процесу.

Тема 12. Основні принципи дії гендерних закономірностей у процесі сприйняття музичного твору.

Форми та технології навчання

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти відвідують

аудиторні заняття (практичні заняття). У процесі самостійної позааудиторної роботи здобувачі поглиблено вивчають матеріал навчальної дисципліни, виконують запропоновані завдання (модульні контрольні роботи у вигляді есе, презентацій).

Залік враховує знання теоретичного аспекту (словник понять дисципліни) та практичного аспекту у вигляді написання тестів, виконання письмових завдань тощо.

Дисципліна орієнтована на модульне, розвиваюче навчання та особистісно орієнтовану технологію навчання. Звідси перевага віддається таким продуктивним методам, як частково-пошуковий, презентація, бесіди та дискусії, спрямовані на стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Навчальні ресурси

Для забезпечення освітнього процесу використовується нотний фонд бібліотеки ХНУМ імені І.П. Котляревського, аудіо та відео записи, методична література. Додатково використовується навчальна платформа, призначена для створення персоналізованих навчальних середовищ – Moodle. Платформа використовується на основі ліцензії GNU General Public License. Також навчання проводиться в аудиторіях ХНУМ імені І. П. Котляревського та за допомогою платформ Zoom, сервісів Google (Google Meet, Googleclass, онлайн-текстовий редактор «документи Google», Google-презентація), Viber, YouTube та ін.

Система оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Кількість балів	Національна шкала	ECTS шкала
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно	FX
1–34	Незадовільно	F

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти

90-100-A-відмінно. Здобувач володіє теоретичними знаннями навчальної дисципліни на високому рівні, демонструє самостійність мислення; застосовує професійну термінологію; творчо підходить до опрацювання матеріалу; використовує певний обсяг позапрограмного та додаткового матеріалу у презентаціях; виконує всі завдання модулів та заліку.

82-89-В-добре. Здобувач володіє теоретичними знаннями навчальної дисципліни на достатньому рівні; в цілому володіє професійною термінологією; в модульних завданнях робить узагальнення, часто наводить власні висновки; знаходить логічні зв'язки між окремими темами дисципліни; виконує стандартні завдання з незначними помилками, які може самостійно виправити.

75-81-С-добре. Здобувач загалом добре володіє матеріалом, знає основні положення дисципліни, демонструє обізнаність щодо інтерпретаційних практик видів аналізу, але допускає окремі неточності; вміє пояснити окремі положення виконаних завдань та дати правильні відповіді.

64-74-D-задовільно. Здобувач володіє теоретичними знаннями навчальної дисципліни на середньому рівні; знає окремі поняття й терміни; виконує більшість запропонованих завдань, але з незначними помилками, які може самостійно усунути; не виявляє ініціативи під час занять та самостійності творчого мислення під час підготовки модульних завдань.

60-63-E-задовільно. Здобувач має певні знання, передбачені програмою навчальної дисципліни; із труднощами пояснює правила вирішення практичних завдань; виконання контрольних завдань значно формалізовано.

35-59-FX-незадовільно (із можливістю повторного складання). Здобувач володіє теоретичними знаннями навчального курсу на початковому рівні; знає окремі професійні терміни, пояснює їх спрощено; переказує прочитаний матеріал без його аналізу; виконує окремі завдання з суттєвими помилками; не виявляє пізнавального інтересу до навчальної дисципліни; працює безсистемно.

0-34-F-незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни). Здобувач повністю не виконав вимоги програми навчальної дисципліни; знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними.

Отримання заліку передбачає суму за 2 модулі (кожен – максимум 50 балів).

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь студентів у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, мистецьких конкурсах та фестивалях, відвідування культурно-мистецьких заходів тощо.

Політика навчальної дисципліни

Викладання дисципліни відповідає вимогам Положення Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського «Про академічну доброчесність» (<http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat1%8C.pdf>) та «Кодексу академічної доброчесності Харківського національного

Рекомендовані джерела:

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрусин Т. Гендрна рівність в музичному мистецтві: проблеми та означення. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Сер. Мистецтвознавство. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. № 2 (Вип. 39). С. 50–57.

2. Вебінар «Гендер в музиці» She Makes Music. *Youtube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LODemcTCpYY&t=2s> (дата звернення: 12.08.2022).

3. Гіголаєва-Юрченко В. О. Гендерна ідентифікація у виконавській інтерпретації російської та української вокальної лірики XIX - початку XX століть : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2015. 20 с.

4. Гіголаєва В. О. Гендерний аспект в музичній теорії та практиці. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та практики освіти* : зб. наук. пр. Харків, 2008. Вип. 21. С. 118–129.

5. Гіголаєва В. Гендерні особливості вокальної інтерпретації. *Наукові асамблеї : матеріали магістерських читань, 10–11 квітня 2007 року* / Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; [відп. ред. Л. В. Шаповалова]. Харків, 2007. С. 47–62.

6. Кияновська Л. «Жіноче» музикознавство: утопія чи реальність? *Музична україністика: сучасний вимір*. Вип. 1. Збірка наукових статей на пошану доктора мистецтвознавства Лю Пархоменко. Київ : Національна академія наук України, ІМФЕ ім. Рильського, 2005. С. 29–35.

7. Мельник М. Гендерний аспект соціокультурного аналізу музичного життя. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Гендерні дослідження», 2015. Вип. 1. С. 142–149.

8. Москаленко В. Г. *Лекції з музичної інтерпретації* : навч. посіб. Київ : Клякса, 2012. 272 с.

9. Ніколаєвська Ю. В. *Ното interpretatus в музичному мистецтві XX – початку XXI століть* : монографія. ХНУМ імені І.П.Котляревського. Харків : Факт, 2020. 576 с.

10. Полюга В. В. Гендерні дефініції музичного мистецтва в освітній системі. *Антропологічні виміри філософських досліджень*. 2017. Вип. 11. С. 102–110.

11. Савченко-Шагінян Т. Л. «Жіноча» кінорежисура в гендерному аспекті культуротворчості : автореф. дис. ...канд. культурології : спец. 26.00.01 – Теорія та історія культури. Київ, 2010. 18 с.

12. Цурканенко І. Гендерний аспект музичної інтерпретації. *Традиції та інновації у підготовці сучасного фахівця закладів культури і мистецтв (питання удосконалення організації навчальної та виробничої практики у*

вищих навчальних закладах культури і мистецтв I – II рівнів акредитації). Харків : Константа, 2007. С. 78–81.

13. Шаповалова Л. В. Виконавська рефлексія як об'єкт інтерпретології. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. пр. / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2007. Вип. 206. С. 218–228.

14. Шаповалова Л.В., Александрова О.О. Формування мислення сучасного виконавця в системі інтегральних зв'язків теорії музики та інтерпретології. *Modern culture and art history: an experience of Ukraine and EU: Collective monograph*. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. P. 1–20.

15. A Way of Looking at Things: Selected Papers From 1930 to 1980 by Erik H. Erikson. URL: <https://ajp.psychiatryonline.org/doi/10.1176/ajp.155.1.147> (accessed: 22.01.2023).

16. Brelet G. L'interprétation créatrice; essai sur l'exécution musicale. Vol. 1 : *L'exécution et l'oeuvre*. Paris, 1951. 242 p.

17. Danuser Hermann. *Musikalische Interpretation*. Neues Handbuch der Musikwissenschaft. Band 11. Laaber-Verlag; First edition, 1992. 469 p. (Neues Handbuch der Musikwissenschaft).

18. Delalande F. Music analysis and reception behaviours: Sommeil by Pierre Henry. *Journal of New Music Research*. Routledge, 1998. Volume 27, Issue 1-2. P. 13–66.

19. Dolmetsch Arnold. *The Interpretation of the Music of the Seventeenth and Eighteenth Centuries*. Seattle and London: University of Washington Press, 1974. 493 p.

20. Hagemann K. Masculinity as Practise and Representation. *Proceedings of the 19th International Congress of Historical Sciences*. Oslo, 2000. P. 283–305.

21. Stoller R. Sex and gender: the development of masculinity and femininity. New York : Science House, 1968. T. 2. On the development of masculinity and femininity. 383 p.

ЛІТЕРАТУРА, РЕКОМЕНДОВАНА ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Бензюк О. О. «Відкрита інтерпретація» : до постановки проблеми. *Вісн. нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв*. Київ, 2014. № 4. С. 46–49.

2. Гірц К. *Інтерпретація культур* : Вибрані есе / пер. с англ. Н. Комарова. Київ : Дух і Літера, 2001. 542 с.

3. Давидов М. *Виконавське музикознавство* : енцикл. довідник. Луцьк : Волинськ. обл. друкарня, 2010. 400 с.

4. Жарков О. М. Подвійна природа функціонування тембру в оркестрових творах: інтерпретаційний аспект. *Науковий вісник НМАУ імені П.І.Чайковського*. Вип. 29. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2020. С. 140–152. <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2020.129>

5. Зайцева Л. А. *Онтологічна концепція музики: на прикладі світських та духовних жанрів* : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Харків, 2004. 20 с.
6. Іванніков Т. П. *Європейська гітарна музика ХХ століття: феноменологія творчості*. Дис. ... доктора мистецтвозн. за спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». – Київ, НМАУ імені П. І. Чайковського, 2018. 498 с.
7. Катрич О. *Стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти): Дослідження*. Київ, 2000. 90 с.
8. Каширцев Р. Інструментування як чинник художньої інтерпретації у композиторській творчості. *Музикознавчий універсум. Наукові збірки ЛНМА імені М.В.Лисенка*. Вип. 42–43. Львів : ЛНМА імені М.В.Лисенка, 2018. С. 169-185. <https://doi.org/10.33398/2310-0583.2018.4243.169.185>
9. Колесник О. *Художня інтерпретація як феномен культури* : дис. ... д-ра культурології : 26.00.01 — теорія та історія культури. Київ, 2014. 430 с.
10. Леві-Строс К. *Структурна антропологія* / пер. з фр. З. Борисюк. Київ : Основи, 1997. 387 с.
11. Мацієвський І. *Ігри і співголосся. Контонація: Музикологічні розвідки*. Тернопіль : Астон, 2002. 172 с.
12. Ментальність. *Філософський словник соціальних термінів* / упоряд. В. П. Андрущенко. Харків, 2002. С. 443–446.
13. Москаленко В. Г. Музичний твір як текст. *Текст музичного твору: практика і теорія. Київське музикознавство* : зб. ст. / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2001. Вип. № 7. С. 3–10.
14. Ніколаєвська Ю.В. Аутентична виконавська стратегія та її сучасні трансформації. *Аспекти історичного музикознавства*. Харків. Вип.10. 2017. С. 180–198.
15. Ніколаєвська Ю.В. Комунікативна стратегія як проблема інтерпретології. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. статей / Харк. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; ред.-упоряд. Л. В. Шаповалова. Вип. 46. Харків : ХНУМ імені І.П. Котляревського, 2017. С. 94–110.
16. Опарик Л. *Комунікативний аспект музично-виконавського висловлювання* : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Львів, 2006. 17 с.
17. Романюк І. А. «„Картина світу” в системі категорій аналізу музики (на прикладах традиційної та академічної музики)» : автореф. дис. ... кан. мист-ва. Харків, ХНУМ імені І.П.Котляревського, 2009. 20 с.
18. Самітов В. *Специфіка інтерпретаційного мислення музиканта-виконавця (психофізіологічний аспект)* : монографія. Київ : ДАКККіМ, 2007. 200 с.
19. Сирятська Т. О. *Виконавська інтрепретація в аспекті психології особистості музиканта-артиста* : автореф. дис. ... канд. мист-ва. Харків, 2008. 18 с.
20. Сирятська Т. Предмет і матеріал виконавської інтерпретації та відтворення в них історичних відзнак музичної культури. *Проблеми взаємодії*

мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : Зб.наук.праць. Вип. 12 «Г. Берліоз та світова культура». Харків, 2003. С. 251–261.

21. Сокол О. *Стилістика музичного мовлення та термінологічні ремарки* : автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства. Київ, 1996. 27 с.

22. Тимофеева К. В. *Порівняльний аналіз як метод інтерпретології (на прикладі фортепіанного мистецтва)* : автореф. дис. ... канд. мист-ва. Харків, ХНУМ імені І.П.Котляревського, 2009. 20 с.

23. Фекете О. *Формування виконавської концепції музичного твору* : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Харків, 2009. 17 с.

24. Dreyfus L. Beyond the Interpretation of Music // Dutch Journal for Music Theory (2007). URL: https://www.academia.edu/265369/Beyond_the_Interpretation_of_Music

25. Hinrichsen Hans-Joachim. Musikalische Interpretation und Interpretationsgeschichte. *Historische Musikwissenschaft. Grundlagen und Perspektiven* / Ed. Michele Calella, Nikolaus Urbanek. Verlag J. B. Metzler Stuttgart Weimar, 2013. P. 184–200.

26. *Interpretation*. Harvard Dictionary of Music by Willi Apel. Second Edition, Revised and Enlarged. Belknap Press. Cambridge. Massachusetts, 2000. 935 p.

27. Lissa Z. O tzw. rozumieniu muzyki. *Nowe szkice z estetyki muzycznej*. Krakow, 1975. S. 26–52.

28. Nattiez J.-J. *Faits et interprétations en musicology*. URL: <https://www.erudit.org/en/journals/hphi/1997-v7-n2-hphi3185/801042ar/>

29. Nikolayevska Yu. Communicative Mechanisms of the 21st Century Music Interpretation. *Music science today: the permanent and the changeable* : Scientific Papers. 1 (9). Daugavpils University Academic Press Saule, 2017. P. 29–34.

30. Nikolayevska Yu. Contonation and communicative strategias mechanisms of the 21st century music analysis. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики. Когнітивне музикознавство* : зб. наук. статей ХНУМ ім. І.П.Котляревського [відп. секретар доктор мист-ва, проф. Л. В. Шаповалова]. Харків : ХНУМ ім. І.П.Котляревського, 2018. Вип.49. С. 36–46.

31. Rousselot Mathias. *Interpréter et improviser. Regard herméneutique et esthétique sur l'exécution musicale*. URL: <http://demeter.revue.univ-lille3.fr/lodel9/index.php?id=754> //

32. Scholes R. *Semiotics and Interpretation*. New Haven; London : Yale Univ. Press, 1983. 162 p.

33. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* [online-version]. Stenly Sandy redactor, 2004. URL: Oxford Music Online.

34. Turner E.O. The interpretation of Music: a Theory of Communication. *The Musical Quarterly*, Volume XXX, Issue 3, July 1944, P. 297–306, <https://doi.org/10.1093/mq/XXX.3.297>.